

Sprawozdanie

sekcji gosp. kraj. o Sprawozdaniu Wydziału kraj. z czynności dotyczących podniesienia mleczarstwa w kraju.

Skutki zmiany kierunku gospodarczego, t. j. zaniechanie dawnego sposobu, zastosowanego przy największej części gospodarstw, który miał za główną podstawę produkcję zboża, a przejście do gospodarki płodozmiennej, gdzie produkcya paszy jest znacznie większa, objawiają się w kraju od lat kilku — i coraz wydatniej.

W ślad tego powiększenia produkcji paszy podniosła się również produkcya mleka, i powiększyła się produkcya przerobów nabiiałowych, albowiem konsumecya mleka jako takiego jest pokrytą nawet do tego stopnia, że cena mleka dotkliwie spadła w centrach konsumecyi wskutek wielkiej podaży tego artykułu.

I dlatego reprezentacya krajowa chcąc popierać rentowniejsze gospodarstwa nabiiałowe, a zarazem produktom odpowiednie spieniężenie zapewnić, poświęca tej sprawie swoją uwagę już od lat kilku.

Wysoki Sejm idąc za sprawozdaniem komisji gospodarstwa krajowego, uchwalił w celu podniesienia gospodarstwa nabiiałowego w roku 1897 kwotę 2.500 zł. mającą służyć na utrzymanie instruktora, środki demonstracyjne, i na pomocnika inspektora mleczarstwa.

Obszerne sprawozdanie poucza, jakie obowiązki włożono na instruktora i w jaki sposób tenże je wypełniał.

Według przytoczonej relacji był instruktor czynny przy zawiązaniu 20 mleczarni, — 10 prywatnych, 10 spółkowych, urządził kursa mleczarstwa przy niższych szkołach relniczych w Kobiernicach i Jagielnicy, i 1 kurs. (staraniem c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego) w Czernichowie — 14 dni trwające, a mające na celu wykształcenie odpowiednich kierowników dla tych 10 mleczarni spółkowych które dzięki inicjatywie krakowskiego c. k. Towarzystwa rolniczego powstały.

Dalej urządził za staraniem c. k. Towarzystwa gospodarczego we Lwowie 3 kursa mające na celu obeznawanie kandydatów z mleczarstwem, organizował spółki i wprowadzał je w życie, był 243 dni w drodze i miał 142 wykładów. a nadto redagował jeszcze pismo fachowe: „Przegląd mleczarski.“

Wobec tej wykazanej pracy i działalności przyznać należy jak to już Wydział krajowy w swem sprawozdaniu czyni, że instruktor mleczarstwa działał z pożytkiem dla powierzzonego mu zadania.

Biorąc jednakże pod rozwagę, że w jednym roku powstało 20 mleczarni i że prawdopodobnie w przyszłości nowe prywatne i spółkowe powstawać będą, gdyż gospodarstwa nabiiałowe mnożyć się muszą wobec faktu, że w odpowiednich warunkach dają wyższą rentę niż innego rodzaju gospodarstwa, — że stosunki ziemi i klimatu w największej części naszego kraju, a w szczególności w powiatach podkarpackich, karpaczkich i równinach nad rzekami pchają formalnie na tę drogę, siły jednego instruktora na wszystkie te prace wystarczyć nie mogą.

Nie chodzi tu tylko o działanie organizujące przy powstaniu nowych spółek, lecz zaznaczyć trzeba, że przez urządzenie mleczarni i puszczenie jej w ruch jeszcze się zadania nie spełniło.

Takie, dopiero co powstałe mleczarnie a głównie spółkowe, potrzebują częściej inspekyi i pomocy w dwojakim kierunku:

- 1) Co do strony technicznej, czy całe przedsiębiorstwo prawidłowo się rozwija.
- 2) Co do ułatwienia zbytu uzyskanego towaru.

Już w roku 1896 okazała się potrzeba nadzorowania wszystkich prawie spółek mleczarskich, a ponieważ instruktor mleczarstwa był tak rozmaitemi czynnościami obarczony, że nie mógł podołać, przeto Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego widział się zmuszonym odwołać się do pomocy prywatnej i uprosić ks. Naturalskiego, który administruje z nadzwyczaj dodatnim rezultatem spółkę mleczarską w Łękach dolnych od lat kilku, o przeprowadzenie tej czynności.

Stan rzeczy i wywody przytoczone są aż nadto wystarczającym argumentem, że utworzenie drugiej posady instruktora jest rzeczą nieodzowną jeżeli się ma stanowczą chęć popierania sprawy mleczarstwa tem więcej, że instruktor będzie miał w roku bieżącym o wiele więcej pracy, około powstałych już mleczarni w kierunku wymienionym powyżej w punkcie drugim t. j. wyszukania i odpowiedniego ułatwienia zbytu produktów.

Komisya gospodarstwa krajowego kładzie główny nacisk na ważne zadanie zorganizowania sprzedaży produktów nabiałowych, albowiem od niego zależy dalsze prosperowanie powstałych już i nowo powstających zakładów — a zarazem chodzi o wprowadzenie szerszych transakcyi, bo obroty większe mają w tej gałęzi takie same widoki lepszego powodzenia, jak przy transakcyach innymi towarami.

Dotkliwie daje się odczuwać zupełny brak ludzi, którzy byliby wstanie zająć się odpowiednio przerobem mleka na masło — nie mówiąc już o serze, która to gałąź wymaga o wiele więcej znajomości teoretycznych i praktycznych.

Ażeby brakowi temu zaradzić, musiał Komitet c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego za pomocą państwowej subwencyi i własnych funduszków, urządzić kurs kształcący takich kierowników, co też osiągnęło bardzo pomyślne rezultaty.

Wydział krajowy również odczuł tę potrzebę i w swem sprawozdaniu zaznacza, że sprawy utworzenia szkoły mleczarstwa z oka nie spuści.

Jednakże zanim taka szkoła mleczarstwa powstanie i pokryje potrzeby kraju dłuższy czas jeszcze upłynie — gdy tymczasem powstający i szerzacy się przerób nabiału nie będzie mógł tak długiej zwłoki cierpieć.

Jedynym środkiem do zaspokojenia tej potrzeby, pozostaje urządzenie dalszych kursów tego rodzaju, jakie urządzono w roku ubiegłym staraniem c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego w Czernichowie.

Kurs taki powinien być kierowany przez instruktora mleczarstwa — oprzeć się o istniejącą już mleczarnię o ile możności spółkową, i trwać do 3 tygodni a przytem obejmować część teoryi o mleku w bardzo przystępnej formie, żywienie bydła mlecznego, i pojedynczą rachunkowość.

Główny nacisk przy takim kursie powinien być położony na stronę praktyczną, mianowicie na obchodzenie się z mlekiem i naczyniami służącymi do odtłuszczania mleka oraz wyrobu masła a wreszcie na konserwowanie i wysełanie masła.

Ilość uczestników takiego kursu nie powinna przenosić 12, albowiem przy większej ilości cierpi nauka praktyczna.

Kursów powinno się urządzić co najmniej dwa, jeden w zachodniej, drugi we wschodniej części kraju.

Co do wyboru i oznaczenia miejsca powinno najprzód nastąpić porozumienie z odnośnem c. k. Towarzystwem rolniczem.

Również zachodzi konieczna potrzeba powiększenia ilości obiektów demonstracyjnych dla tych kursów, albowiem daje się dotkliwie czuć brak najpotrzebniejszych aparatów jak wygniatacz masła, tłustomierz Gärbera i t. d. i t. d.

Komisya gospodarstwa krajowego wyraża swoje zapatrywanie, że w ogóle przy akcji popierania przemysłu mleczarskiego, interwencya c. k. Towarzystw rolniczych Krakowskiego i Lwowskiego jest niezbędną, gdyż instytucye te, znające stosunki miejscowe a przytem rozporządzające rozmaitymi funduszami subwencyjnymi, mogą bardzo dodatnie wpływy na dalszy rozwój mleczarstwa wywrzeć.

To też Wydział krajowy udzielając swej pomocy w odnośnych sprawach poruszonych przez Towarzystwa rolnicze może najskuteczniej przyczynić się do wywołania jednolitej akcji w sprawie podniesienia mleczarstwa krajowego.

Byłoby przeto do życzenia żeby instruktorowie mleczarstwa brali udział w posiedzeniach sekcji mleczarskich obydwóch c. k. kraj. Towarzystw rolniczych.

Ponieważ takie kursa pociągają za sobą znaczniejsze wydatki jak n. p. zakupno mleka wynajęcie lokalu, sprowadzenie przyborów, stypendya dla uboższych uczestników i t. p. przeto Komisya gospodarstwa krajowego widzi się spowodowaną na ten cel, t. j. popieranie praktycznych kursów mających kształcić kierowników dla mniejszych mleczarni podwyższyć kwotę w punkcie c) wniosku Wydziału krajowego zamieszczonej o 800 zł.

Co do wykształcenia personalu dla większych mleczarni, zaopatrzonych w motory — komisya aprobeuje dotychczas używany proceder — t. j. wysefania odpowiednio przygotowanych kandydatów do większych krajowych lub zagranicznych mleczarni. Kandydat taki otrzyma na ten cel stypendyum — w zamian zaś za to musi złożyć rewers z przyrzeczeniem że po skończeniu kursu obowiązuje się pracować w mleczarni krajowej.

Komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić!

1) Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności dotyczących podniesienia mleczarstwa w kraju.

2) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby sprawę założenia praktycznej szkoły mleczarstwa zbadał i zapewniwszy się o poparcie finansowem ze strony Rządu przedłożył Sejmowi swe wnioski na najbliższej sesyi.

3) Sejm wstawia w rubrykę XV. budżetu wydatków:

a) na utrzymanie instruktora, płaca wraz z kosztami podróży 2.250 zł.

b) na utrzymanie drugiego instruktora adjunkta wraz z kosztami podróży 1.200 zł.

c) na urządzenie kursów mleczarskich i na środki demonstracyjne do nauki 1.000 zł.

d) na pomocnika instruktora mleczarstwa 300 zł.

Sprawozdawca:

C z e c z.

przewodniczący:

G o r a y s k i.

